

★ ★

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Gundsøllille Brugsforening, der i 1967 blev flyttet til Ågerup fylder 100 år den 1. sep. i år. Brugsens bestyrelse er i fuld gang med at tilrettelægge jubilæumsfestlighederne. Et smukt jubilæumsskrift er på vej - forøvrigt det tredje i rækken-for der blev også udgivet skrifter ved ★ 50-års og 75-års jubilæerne. Vi bringer et mindre uddrag af det nye skrift, der er et lokalhistorisk set værdifuldt dokument på den del af den kulturturhistoriske udvikling i det gl. Ågerup- Kirkerup sogn, som havde med lokalhandel at gøre.

Hvorledes brugsforeningen startede

"Man begyndte småt og forsigtigt ved starten af Gundsøllille Brugsforening i 1887, men der var ivrighed nok for at få begyndt.

De første år var rigere på erfaringer end på udbytte. Dette gjaldt både medlemmer, ledelse og uddeler. Adskiligt måtte prøves - med større og navnlig mindre held - før man fik et nogenlunde fast greb om tingene og plan i forretningsgangen.

Fagfolk til butikken var der jo på den tid ikke tale om i brugsforeningerne. Hans Petersen, den første uddeler i Gundsøllille, måtte gøre sine egne erfaringer efter den tre ugers læretid i Ousager. Men han var et lyst hoved, havde gode evner og ungdommens gå-på-mod, godt humør, og var dengang - som senere i sin formandsperiode 1912-23 - anset og afholdt af sine sognefæller. De erfaringer, han erhvervede sig i de to år som uddeler 1887-89, kom vel i højere grad foreningen end ham selv til gode.

FILIALEN I SODERUP 1888-1925.

Allerede 23. september 1888 - altså kun et årstid efter Gundsøllille Brugsforenings start - vedtoges det efter opfordring fra medlemmer i Fløng sogn at oprette en filial i Soderup.

Man får det indtryk fra protokollen, at uddeleren i Soderup gennem en lang årrække er bestyrelsen en god støtte ved indkøb af foderstoffer og markfrø, og det bliver sædvane, at bestyrelsesmøderne holdes skiftevis i udsalgene i Gundsøllille og Soderup.

Adskillige brugsforeninger på Sjælland har haft en lignende udvikling, med både en eller flere filialer. Men 1925 fremkom et forslag i Gundsøllille og Omegns Brugsforening om at overdrage filialen til den medlemskreds, der handlede der, med den motivering, at dobbeltdriften var uøkonomisk, og det var bedre, at man dannede en selvstændig brugsforening omkring filialen i Soderup. Da der ikke viste sig tilstrækkelig tilslutning til denne plan, afhændede man bygning og butik til uddeler Ravn og lod ham overtage det tilstedeværende varelager til indkøbspris. Dermed var et langt kapitel af foreningens historie med to butikker og to medlemskredse til ende, og der begynder så at sige et nyt afsnit med den nye uddeler A. Jørgensen,

Gundsøllille, der tilbyder at køre en varetur til de medlemmer i Soderup-medlemskredsen, der ønsker det, og der sker således en forretningsmæssig samling omkring hovedafdelingen i Gundsøllille.

TIDEN INDTIL OG UNDER FØRSTE VERDENS-KRIG.

Med det nye, tyvende århundrede kom der en grotid og fremgangstid for andelsbevægelsen, som vi ikke havde kendt i det gamle, andelsbevægelsens pionertid. Til denne vækst bidrog naturligvis ikke alene starten af Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger i 1896, men også landsorganisationen Dansk Andels Eksport 1898, Øernes Andelsselskab for Indkøb af Foderstoffer og Dansk Andels Gødningsforretning, begge samme år 1901. - I Gundsøllille begyndte man vist allerede de første år at handle med foderstoffer og 1893 også med markfrø. Og de første kulturelle fremskridt i byen begynder i brugsforeningen. Telefon bliver indlagt år 1900, fire år efter bliver brugsforeningen "central" og der "opsættes et apparat i porten" til offentlig benyttelse. 1901 bliver der indlagt vand fra byens nye vandværk. Og medens bestyrelsen i det første tiår foretog så at sige alle indkøb i Roskilde og København, bliver det efterhånden således i det nye århundrede, at det bliver uddelerne, der også tager sig af indkøbet.

Ligesom i alle andre brugsforeninger bliver uddelerens position og ansvar større.

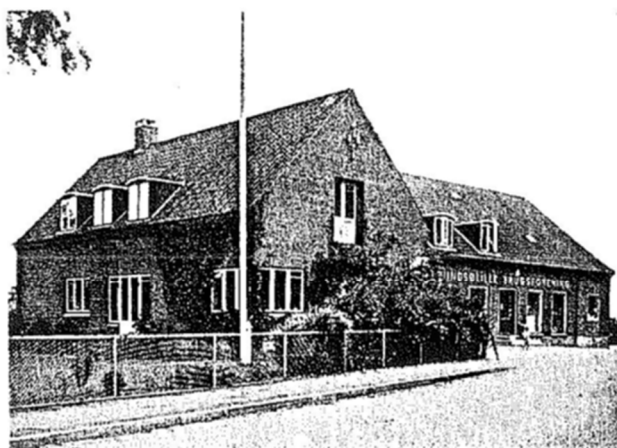
Afviklingen af den mangeårige filial i Soderup gør forretningsledelsen fra året 1925 mere enkel og økonomisk. Og trods trediveernes landbrugskrise bliver tiden indtil anden verdenskrig en udpræget fremgangstid. Den store begivenhed i perioden var rejsningen af den nye bygning. Allerede ved generalforsamlingen i 1930 i december vedtog man enstemmigt at købe naboejendommen med grund og hus af parcellist H. P. Hansen og opføre en nybygning med butik og kontor med centralvarme. Foreningen havde nu rummelige og moderne bygninger til en årrække fremefter.

FREM GANGSTID OG 75-ÅRS JUBILÆUM.

Tiden siden anden verdenskrigs slutning havde været den store fremgangstid for Gundsøllille og Omegns Brugsforening. Særlig havde omsætningen i grovvarer, foderstoffer, korn og kunstgødning vist meget betydelige

Gundsøllille Brugsforening fylder 100 år

Egnshistorisk Nyt nr. 3 – 1986 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

Stuehus og butiksfacade

tal, så det var i en meget gunstig situation, Gundsøllille Brugsforening kunne fejre sit 75 års jubilæum den 1. sep. 1962.

Den grundlæggende ide i brugsforeningerne havde altid været, at den skulle handle med de varer, medlemmerne havde brug for. Herunder også brændsel, korn og foderstoffer og andre grovvarer, men efter anden verdenskrig opstod der rundt i landet en del korn- og foderstoffsforeninger, der på grund af specialisering, storkøb og forbedrede transportmuligheder, var i stand til at levere disse varer til lavere priser. Konkurrencen fra disse foreninger bevirkede, at det var svært for de mindre at fastholde rentabiliteten i en sådan handel.

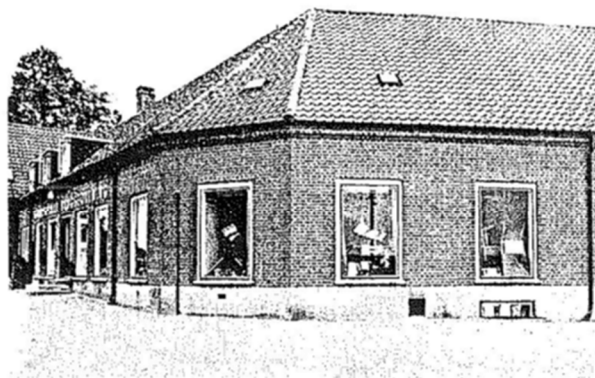
Dette forhold var også gældende for Gundsøllille Brugsforening, og på en ekstraordinær generalforsamling den 12. jul. 1963 blev det besluttet at afhænde foderstofsafsalget.

Den 25. maj 1964 indgav uddeler Poul Petersen sin afskedsansøgning efter 18 års virke i Gundsøllille Brugsforening. Der blev averteret efter en ny uddeler i uddelerbladet, og den 15. jun. besluttede man at ansætte Erik Olsen, Buerup Brugsforening som uddeler.

1964 blev også året, hvor der blev skiftet formand. Lauritz Jørgensen, Gundsøllille, der havde været formand siden 1947, ønskede at trække sig tilbage. På det første bestyrelsesmøde efter generalforsamlingen blev den nuværende formand Erik Petersen valgt.

FRA GUNDSØLILLE TIL ÅGERUP.

Bestyrelsen havde på et møde i dec. 1963 drøftet, hvorledes handelen med "tilflytterne" i Ågerup kunne sikres.

Facade af butik og lagerbygninger.

Der var i udstykningsplanerne afsat arealer til butikker, hvorfor et initiativ fra brugsen var nødvendigt, hvis det skulle undgås, at der opstod en konkurrerende forretning på privatbasis.

Under bestyrelsens drøftelser fremkom der mange forslag. Resultatet blev, at der skulle rettes henvendelse til Ågerup-Kirkerup Kommune om evt. køb af grund i Ågerup samt søges konsulentbistand ved FDB vedrørende indretning og placering.

Som følge heraf blev der af konsulent Arne Pedersen, FDB, på generalforsamling den 8. dec. 1964, fremlagt et projekt vedrørende indretning og fremtidig placering af Gundsøllille Brugsforening, og konsulenten anbefalede samtidig, at man gik over til selvbetjening.

Bestyrelsen arbejdede videre med disse tanker, og den 6. maj 1965 afholdtes det første møde med sognerådet om evt. køb af grund og etablering af brugsen i Ågerup.

Der udspandt sig på generalforsamlingen i dec. 1965 en lang og livlig debat. En debat der også var meget follesladedet, idet det for flere, især ældre medlemmer, var svært at acceptere, at Gundsøllille Brugsforening skulle ligge i Ågerup. Generalforsamlingen besluttede dog med 48 stemmer for og 27 imod at købe grunden i Ågerup, og slutsedlen blev underskrevet den 16. feb. 1966.

På en ekstraordinær generalforsamling den 4. jul. samme år anmodede bestyrelsen om bemyndigelse til at optage byggelån samt igangsætte øvrige byggeforberedelser.

Ved begge de førnævnte generalforsam-

Gundsøllille Brugsforening fylder 100 år

Egnshistorisk Nyt nr. 3 – 1986 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

linger var det meningen, at brugsens fremtidige navn også skulle op til debat, men på baggrund af følelser, der var kommet til udtryk, valgte man fra bestyrelsens side at "glide let hen over" dette spørgsmål. En evt. diskussion om emnet kunne måske have ændret afstemningsresultatet, hvilket ville have været katastrofalt for foreningen.

Derfor stadig navnet Gundsøllille Brugsforening trods beliggenhed i Ågerup. Måske også meget godt, idet det til daglig fortæller lidt om, hvor det hele startede.

Byggeriet i Ågerup skred planmæssigt frem, og den 31. maj 1967 kl. 10.00 kunne uddeler Erik Olsen byde medlemmerne velkommen i den nye moderne selvbetjeningsbutik.

En epoke i Gundsøllille Brugsforenings historie var forbi, en ny kunne begynde.

DE FØRSTE 20 ÅR I ÅGERUP.

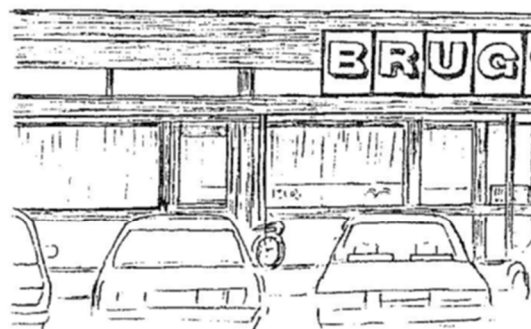
På den ordinære generalforsamling efter flytningen, i dec. 1967, fremlagde formanden det afsluttede byggerenskab. Formanden kunne endvidere oplyse, at såfremt udviklingen fortsatte, ville det snart blive nødvendigt med en udvidelse. Bestyrelsen havde allerede drøftet et evt. køb af et areal på 298 m² med Sparekassen. Den påtænkte udvidelse skulle anvendes til personalerum, kontor, natbox samt etablering af en slagterafdeling.

I sommeren 1970 diskuteredes et skitseforslag til en udvidelse på ca. 300 m². Gennem de videre drøftelser og deraf følgende justeringer, enedes man om et projekt på 355 m².

Den 1. aug. 1972 var der rejsegilde, den 14. sep. blev de tilbyggede lokaler taget i brug, og brugsen havde fået sin lange ønskede slagterafdeling.

I de følgende år var det ofte fremme, at der var for lidt plads i butikken. Men bortset fra en miljøbestemt ændring af indgangen med etablering af vindfang i 1977, skulle der gå ca. 10 år, før en udvidelse igen blev nødvendig.

I dec. 1985 besluttede man at udvide med 130 m². Dette byggeri var færdigt i sommeren 1986 og omfattede primært lager- og baglokaler. Natboksen blev ved samme lejlighed udvidet og forsynet med køl, hvilket var en nødvendighed for at være tilsluttet FDBs ferskvarerterminal.

Der er altså sket en hel del med den nye ejendom i Ågerup, men også på andre områder har der været udvikling og ændringer.

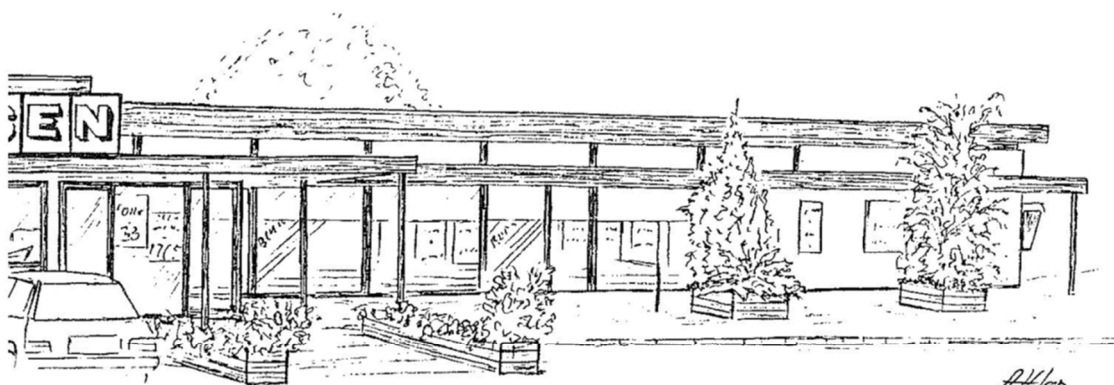
I Gundsøllille forhandlede brugsen benzin og olieprodukter fra olieselskabet B.P.. Bestyrelsen havde imidlertid et ønske om - af økonomiske grunde - at afbryde dette samarbejde og etablere kontrakt med olieselskabet OK.

OK selskabet var på det tidspunkt i gang med at oprette selvbetjenings-tankstationer over hele landet. Bestyrelsen fandt det som en god ide at påvirke OK til at købe grund og oprette et sådant tankanlæg i umiddelbar nærhed af brugsens nye ejendom i Ågerup. Planen lykkedes, og ca. 6 mdr. efter brugsens flytning blev tankanlægget taget i brug.

Det er dog ikke uden problemer at drive sådan et tankanlæg. Anlægget har ofte været udsat for hærverk ved at slangerne skæres over, der gøres forsøg på at komme sand og sten i tælleapparatet, - ja, man har endog forsøgt at anvende falske pengesedler, dog uden held. Derudover har det af rent vedligeholdelsesmæssige grunde været nødvendigt i 1978 at foretage en udskiftning af benzinstanderne. I 1982 besluttede man at udskifte seddelautomaten, således at der kunne anvendes både 20 og 100 kr.sedler.

Gundsøllille Brugsforening fylder 100 år

Egnshistorisk Nyt nr. 3 – 1986 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

Endvidere har anlægget, her i jubilæumsåret, været i brug i 20 år, hvilket betyder, at tankene skal tages op, og der skal etableres et nyt anlæg, således at medlemmerne fortsat kan købe deres autobrændstof i brugsen.

I 1970 havde der på FDBs kongres været tanker fremme om, at der skulle dannes en stor fælles Danmarks Brugsforening. Ideen i disse tanker var, at de selvstændige foreninger skulle afgive deres suverænitet til en samlet forening. Disse tanker kunne man i lighed med de fleste selvstændige brugsforeninger rundt om i landet, helt naturligt ikke gå ind for i Gundsøllille, hvorfor tanken blev afvist. Tanker i den retning er altid blevet afvist fra Gundsøllille Brugsforening, dels direkte på FDBs kongres, dels gennem Danmarks Uddelerforening, hvor uddeler Erik Olsen iøvrigt har været formand i en periode.

Også i lokalsamfundet har Brugsforeningen markeret sig. Der har således gennem de senere år været et fortræffeligt samarbejde mellem Gundsøllille Brugsforening og Gundsøllille Idrætsforening, dels ved støtte gennem benzinsalget, men også som sponsor på andre områder.

GUNDSØLILLE BRUGS I DAG.

Vi står i dag med en brugsforening i stadig udvikling, med en forening, der har forstået at finde sin plads i det kulturelle mønster, der kendetegner vores lokale samfund med idrætsforeningen og skolen som de samlende faktorer for aktiviteterne i Gundsøllille og omegn.

En oplysningsmand har kaldt andelsbevægelsen for den "folkestyrede økonomi". I Gundsøllille Brugsforening har man et praktisk eksempel på dette folkestyre. I løbet af den lange årrække, jubilæet markerer, er to butikker smeltet sammen til en, og en lille halv snes landsbyer er blevet forsynet med husholdningsvarer og landbrugets foderstoffer og gødningsmidler igennem millionforeningen i Gundsøllille og senere i Ågerup. Her er alle med: landmænd, håndværkere, arbejdere og funktionærer på lige fod og med lige rettigheder til at rose og kritisere, til at vælge og blive valgt og til at tage del i ledelsen.

Lad os ønske, at dette må fortsætte de næste hundrede år."

Erling Eriksen/Lone Pedersen